

TILVÆKST Salgsafgrøder nr. 25

Indhold

- Raps
- Etablering af vinterraps
- Frøgræs
- Efterårsudlæg af alm. rajgræs – detaljerne der sikrer en stærk etablering
- Generelt
- Tørring af korn på planlager
- Miljø og climateknologi 2026
- Indfasning af ny kvælstofregulering

RAPS

Etablering af vinterraps

Af Planterådgiver Charlotte M Jakobsen

Det er nu tid til at overveje hvilken metode man ønsker at bruge til etablering af vinterraps. Med en god vækstsæson og tidlig høst, kan der etableres mange gode og rettidige rapsmarker. En rettidig etableret raps er sået inden 20. august.

Grubbesåningen

Grubbesåning er et reelt og tidsbesparende alternativ, men der skal tages hensyn til forskellige forhold. Grubbesåning giver den nødvendige jordløsning, men erfaringerne viser, at der helst skal harves op inden såning. Det vil også minimere risikoen for snegle, der stortrives, hvis der ligger meget halm på overfladen. Grubbesåning har ofte givet bedre resultater end traditionel såning, hvis der kommer meget vand kort efter såning. Hvor der er problemer med sandflugt, er det også en meget brugbar løsning. Der anvendes en udsædsmængde svarende til alm. bredsåning. Det er nødvendigt at behandle med Roundup først.

Pløjning og rækkesåning

Dette har givet rigtig gode resultater. Det er den metode, hvor vi bedst kan styre plantetallet og det giver mulighed for at radrense og dermed løsne jorden i efteråret. Oftest anvendes kemisk ukrudtsbekæmpelse lige efter såning, og derefter en enkelt radrensning i september. Anvendelsen af kemi, sikrer også en ukrudtsbekæmpelse i de enkle år, hvor der ikke kan laves en effektiv radrensning pga. regn. Anvendelsen af kemi samt radrensning, giver ofte en bedre ukrudtseffekt, især mod enårig rapgræs, end hvor der ikke radrenses. Der ses ofte et boost af rapsen, når der radrenses i september og metoden synes at være et rigtig godt bud på en god etablering af vinterraps. Radrensning kræver dog tørvejr, så ukrudtet ikke kan gro videre. I forhold til alm. kemisk behandling og bredsåning er det lidt dyrere, men kan være bedre.

Tidspunkt for såning og udsædsmængder

Tidspunkt for såning af vinterraps er fra d. 5.-20. august, og det optimale tidspunkt er omkring d. 10. august. Generelt er det bedre at så tidligt end for sent. Vi ser tit dårlig fremspiring, når der kommer store regnmængder lige efter såning.

Det bør derfor undgås at så raps, når der er udsigt til kraftig nedbør. Den optimale udsædsmængde i forhold til såtidspunkt, fremgår af tabellen. Raps sælges overvejende i units, og indeholder fra 1-2 millioner frø pr. unit, så læs på pakken hvor mange frø der er i en unit, så udsædsmængden kommer til at passe. Nogle linjesorter sælges stadig i sække med 10 kg. Hvis rapsen sås med enkeltkornssåmaskine på 50 cm rækkeafstand, kan udsædsmængden reduceres med ca. 30 %. Dette gælder dog ikke for de tidligste såninger, hvor man tilstræber 30 pl/m².

Optimal udsædsmængde for raps sået med alm. såmaskine.

	1.-7. august	8.-14. august	15.-21. august	22.-27. august
Hybrid/alm (1-2 mio. frø/unit)	0,3 mio. frø/ha	0,4 mio. frø/ha	0,5 mio. frø/ha	0,6 mio. frø/ha
Almindelig (10 kg/sæk)	2 kg/ha	2-3 kg/ha	3-4 kg/ha	4-6 kg/ha
Svarende til pl/m ²	30	40	50	60

Ukrudt i vinterraps

Hvis der er meget **enårig rapgræs**, eller man ikke har fået Kerb hjem, anbefaler vi at bruge **0,2 l/ha Kalif 360 CS**, senest 3 dage efter såning. Hvor der etableres raps vha. grubbesåning eller direkte såning, er det meget vigtigt, at der nedvisnes dagen før såning. Kerb 400 SC udløber d. 28. februar 2027, og kan ikke købes fra grovaren efter 31. juli 2026

Belkar bekæmper en bred vifte af tokimbladede ukrudtsarter, den kan endda tage kamiller på det tidspunkt. Vi anbefaler, at bruge **0,4 l/ha Belkar**. Vent til rapsen har 6 blade, så den ikke beskadiges.

Gødskning af vinterraps

Generelt har raps behov for tilførsel af kvælstof i efteråret. Hvor der er tilført husdyrgødning gennem de senere år, kan mængden reduceres. I tabellen ses de anbefalede kvælstofmængder tildelt i efteråret.

Hvor der nedmuldes halm, eller forfrugten er frøgræs, øges kvælstoftildelingen med ca. 10 kg N/ha. Normalt hæves gødningsmængden jo senere såningen foretages. Ved såning efter 20. august, hæves kvælstofmængden imidlertid ikke, da den sene såning betyder, at rapsen normalt ikke vil nå at optage den tilførte kvælstof.

Hvor der gødes med handelsgødning placeres denne ved såning eller spredes i løbet af to uger efter såning. På sandjord, hvor der ikke er nedmuldet halm, anbefaler vi en NKS-gødning (fx NKS 19-0-15-4), på øvrige arealer anbefales en NS-gødning (fx NS 27-4). Hvor der anvendes gylle, nedfældes denne før pløjning.

Fordelen ved at anvende gylle er, at der samtidig tildeles P, K og andre næringsstoffer. Yderlig tilførsel af K vil normalt ikke være nødvendig. Det er også muligt, at udbringe gylle efter fremspiring, men her vil der ofte være et vist kvælstoftab ved fordampning og stor risiko for at rapsen får for sent fat på gødningen.

De forsøg, der er lavet med tilsætning af nitrifikationshæmmere til gylle om efteråret i vinterraps, giver ikke sikre merudbytter. Der bør ikke gives for store mængder gylle, da det øger risikoen for udvaskning og en del af gyllen er dermed spildt.

Anbefalede kg kvælstof tildelt i efteråret.

Sådato i august	1.-7. august		8.-14. august		15.-21. august		22.-27. august	
Husdyrgødning i sædskiftet	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej
JB 1-3	20	30	30	40	40	50	40	50
JB 4-6	15	20	20	30	30	40	30	40

OBS på rapsjordlopper og snegle efter fremspiring

De voksne rapsjordlopper kan på kimbladstadiet gøre store skader på den nyfremspirede raps, så væksten ødelægges og plantebestanden udtyndes. Det anbefales at bekæmpe de voksne rapsjordlopper ved 10 % bortgnavede bladareal fra kimbladstadiet og frem til ca. 4 løvblade. Gnav fra rapsjordlopper er små runde "skudhuller" inde i bladpladen.

Ved bekæmpelse af de voksne rapsjordlopper bør anvendes **0,2 kg/ha Lamdex** eller **0,15 kg/ha Kaiso Sorbie**. Kaiso

Sorbie må anvendes 1 gang pr. sæson og Lamdex må anvendes max 3 gange pr. sæson.

Især på arealer med store mængder plantemateriale og i fugtigt vejr kan sneglegrav blive et stort problem ved etablering af raps. Hvis man konstaterer store problemer med snegle på arealet anbefales det at anvende 4 kg/ha Sluxx HP. Hvis man ved der er mange snegle, kan dosis øges.

FRØGRÆS

Efterårsudlæg af alm. rajgræs – detaljerne der sikrer en stærk etablering

Af planterådgiver Niels Holmgaard

Efterårsudlæg af alm. rajgræs kan være en sikker vej til en stærk frømark, men resultatet afhænger i høj grad af rettidig etablering og fokus på de kritiske detaljer. Særligt såtidspunkt, udsædsmængde, håndtering af spildkorn og en tidlig ukrudtsindsats er afgørende for succes.

Så til tiden

De sildige sorter og plænetyper bør etableres senest omkring 20.-25. august, mens tidlige og tetraploide sorter kan sås frem til omkring 10. september. Sen såning giver færre vækstdage inden vinteren og øger risikoen for en svag etablering.

Tilpas udsædsmængden efter forholdene

Målet bør være at etablere 100-125 planter pr. m². Under gode forhold kan der regnes med en markspiring på cirka 25 %, og derfor er det vigtigt at tage højde for både tusindkornsvægt, såbedskvalitet og såtidspunkt ved fastsættelse af udsædsmængden.

Som tommelfingerregel anbefales:

- Diploide sorter: 9-12 kg udsæd pr. ha.
- Tetraploide sorter: 12-14 kg udsæd pr. ha.

Ved meget sen såning bør udsædsmængden øges med 20 % for at kompensere for den reducerede etableringssikkerhed.

Giv afgrøden de bedste startbetingelser

Et veltilberedt og fast såbed er en forudsætning for en ensartet fremspiring. Sådybden bør være 1,5-2 cm, mens de tetraploide sorter tåler lidt dybere såning. Småfrøede plænetyper bør ikke sås dybere end 2 cm.

Det er vigtigt, at frøet dækkes helt af jord. For lav sådybde øger risikoen for skader fra den efterfølgende ukrudtsbekæmpelse og giver samtidig en mere usikker fremspiring.

Spildkorn er den største udfordring

Ved etablering efter korn er det afgørende at minimere spild ved høst. Især efter vintersæd kan spildkorn blive et alvorligt problem, fordi bekæmpelsesmulighederne senere i rajgræsmarken er begrænsede.

Derfor anbefales:

- Omhyggelig pløjning, så spildkerner placeres i bunden af furen.
- Særlig opmærksomhed på affuringen, hvor mange problemer opstår.
- God pakning af jorden efter pløjning.

En ren mark ved etablering er ofte langt billigere end at forsøge at løse problemerne senere.

Kvælstof giver en hurtig start

Efterårsudlagt rajgræs skal hurtigt danne et stærkt rodnet og opbygge tilstrækkelig biomasse inden vinteren. Derfor

anbefales det at tilføre 20-30 kg N pr. ha som samsåning eller umiddelbart efter såning.

En moderat kvælstofforsyning fremmer etableringen uden at skabe unødigt kraftige planter. Samtidig er det vigtigt at sikre, at næringsstofferne er tilgængelige umiddelbart efter fremspiring, så planten kan udnytte efterårets vækstbetingelser optimalt.

Hold skarpt øje med snegle

Snegle er en af de største risikofaktorer ved efterårsudlæg. Især efter fugtige høstforhold eller i marker med mange planterester kan snegle på få dage forvolde betydelig skade og i værste fald ødelægge større områder af marken.

Derfor bør marken overvåges tæt allerede fra såning og fremspiring. Hvor risikoen vurderes høj, kan en forebyggende indsats med sneglekorn være nødvendig. I nogle tilfælde kræves flere behandlinger for at holde angrebene under kontrol.

Ved kendte snegleudfordringer anbefales ofte:

Ved såning

- Udlæg 5-6 kg/ha SluXX HP/ Ferrex samtidig med eller umiddelbart efter såning.

7-14 dage efter fremspiring

- Kontroller marken.
- Ved fortsat aktivitet gentages behandling.

Det er væsentligt at reagere tidligt. Når først der opstår huller i bestanden, er de svære at reparere i frøgræs.

Tidlig ukrudtsbekæmpelse er nøglen

Rajgræs etableret i renbestand konkurrerer dårligt med både ukrudt og spildkorn. Derfor skal ukrudtsbekæmpelsen planlægges allerede ved såning.

Før ukrudtsbekæmpelsen iværksættes, skal etableringen være i orden:

Sådybde minimum 1,5-2,0 cm

Veltilberedt og jævnt såbed

Eventuel tromling udføres før sprøjtning

På meget sandede jorde reduceres doseringerne med ca. 20 %

Korrekt sådybde er særlig vigtig, da både Stomp, DFF og Boxer kan give afgrødeskader ved for øverlig såning.

1. behandling – få dage efter såning

Formål: Forebygge fremspiring af ukrudt og sikre den nyetablerede rajgræs de bedste vækstbetingelser.

Dosering pr. ha

- 0,5 l Stomp CS
- 0,12 l DFF/ Legacy 500 SC/ Sempra

Behandlingen udføres inden for de første dage efter såning på et fugtigt og veltilberedt såbed.

Fordele ved behandlingen

- Bred virkning mod mange frøukrudtsarter.
- Reducerer ukrudtstrykket allerede fra etableringen.
- Skaber et renere udgangspunkt for den efterfølgende opfølgingsbehandling.

Bemærk, Stomp CS og DFF/ Legacy 500 SC/ Sempra er godkendt til mindre anvendelse i frøgræs

2. behandling – 2 til 3 uger efter såning

2. behandling – 2 til 3 uger efter såning

Formål: Rydde op på fremspiret ukrudt og sikre en ren afgrøde ind i vinteren.

Tidspunkt

- Ca. 2-3 uger efter såning.
- Rajgræs i stadie 10-12.

Dosering pr. ha

- 0,8-1,0 l Boxer/ Boxer 800 EC
- 7,5 g Express 50 SX
- Sprede/klæbemiddel

Fordele ved behandlingen

- God effekt mod en bred vifte af tokimbladet ukrudt.
- Understøtter effekten af den første behandling.

Bemærk, Boxer er godkendt til mindre anvendelse i frøgræs. Det nye middel Boxer 800 EC har en ordinær godkendelse i frøgræs

Håndtering af spildkorn

Agil 100 EC kan anvendes efter godkendelsen til mindre anvendelse.

Dosering

- 0,1 l Agil pr. ha
- Altid tilsat sprede/klæbemiddel

For at opnå tilstrækkelig effekt skal behandling ske på små spildkornsplanter med 1-2 blade. Højere doseringer øger risikoen for afgrødeskader og bør undgås.

GENERELT

Tørring af korn på planlager

Af planterådgiver Søren Kvistgaard Vindelbo

Korn skal fordeles jævnt, så der ikke er vådt korn i den ene side og tørt i den anden. *Luft finder altid den nemmeste vej!*

Er vandindholdet **over 20 %**, skal blæseren køre dag og nat, for at bringe temperaturen i kornet ned.

Er vandindholdet **under 20 %**, bestemmer vejret, om der kan tørres med kold luft eller tilsættes varme.

Tabellen viser hvilket vandindhold, det er muligt at **få kornet ned på** under de konkrete forhold (udetemperatur og relativ luftfugtighed). Yderligere lufttilførsel har ingen effekt, medmindre temperaturen hæves.

Eksempel: Hvis man skal nedtørre byg til under 15 % vand og temperaturen udenfor er 15 °C, skal luftens relative fugtighed være under 70 %. Er den ikke det, skal luften opvarmes, for at nå målet.

1 °C i opvarmning af luften, sænker luftfugtigheden ca. 5 %.

Hygrostatstyring af blæser og varmekilde er at foretrække, men husk kalibrering af fugtfølerne. De kan nemt vise flere %-enheder forkert, hvilket resulterer i dårlig tørring og højt energiforbrug.

Husk også køling efter tørring. Er kornet mindst 5 °C varmere end luften, kan der altid nedkøles uden risiko for opfugtning af kornet.

Afgrødens ligevægt mellem vandindhold og luftens relative fugtighed.

Afgrøde	Luft-temp.	Luftens relative fugtighed i %									
		40	50	55	60	65	70	75	80	85	90
Byg	5 °C	10,6	12,3	13,1	13,9	14,8	15,7	17,0	18,3	19,9	22,5
	15 °C	10,1	11,8	12,6	13,4	14,3	15,2	16,5	17,6	19,4	21,9
	25 °C	9,6	11,3	12,1	12,9	13,8	14,7	16,0	17,3	18,9	21,4
Hvede	5 °C	11,5	12,7	13,5	14,0	14,8	15,7	16,8	17,8	19,5	21,0
	15 °C	11,0	12,2	13,0	13,5	14,3	15,2	16,3	17,3	19,0	20,5
	25 °C	10,5	11,7	12,5	13,0	13,8	14,7	15,8	16,8	18,5	20,0
Raps	5 °C	6,2	7,1	7,5	8,0	8,5	9,5	10,5	11,8	13,2	14,8
	15 °C	5,7	6,6	7,0	7,5	8,0	9,0	10,0	11,3	12,7	14,3
	25 °C	5,2	6,1	6,5	7,0	7,5	8,5	9,5	10,8	12,2	13,8
Græsfrø	5 °C	9,7	11,0	11,6	12,3	13,3	14,3	15,9	17,5	19,9	23,0
	15 °C	9,2	10,5	11,1	11,8	12,8	13,8	15,4	17,0	19,4	22,5
	25 °C	8,7	10,0	10,6	11,3	12,3	13,3	14,9	16,5	18,9	22,0
Ærter	5 °C	10,8	12,4	13,2	14,0	14,8	15,5	16,5	17,6	19,5	22,5
	15 °C	10,3	11,9	12,7	13,5	14,3	15,0	16,0	17,1	19,0	22,0
	25 °C	9,8	11,4	12,2	13,0	13,8	14,5	15,5	16,6	18,5	21,5

Miljø og klimateknologi 2026

Af Driftsøkonom Marie Eugster Klug

OBS! Ordningen er i høring frem til d. 7/8-2026.

Ansøgningsperiode : 1-10-2026 til 1-12-2026

Projektperiode: Løber fra ansøgning til 1-12-2028

VIGTIG: Bestilling og køb må først ske, når ansøgning er indsendt. Finansiering: IKKE "leasing eller købekontrakt med ejendomsforbehold"

Indsatsområder:

1. Reduktion af ammoniakudledning fra gylletanke (45 mio. kr.): Teltoverdækninger
2. Reduktion af pesticidforbrug i planteavl (35 mio. kr.): Diverse sprøjteteknologi, radrensere, kartoffelradrensere, robotbaseret ukrudtslugning
3. Reduktion af ammoniak fra kvægstalde (28 mio. kr.): Overvågning(halsremme, øremærke eller vombolus), foderrobot, luftrensning m. gødningsrobot
4. Reduktion af energiforbrug i væksthuse (15 mio. kr.)
5. Reduktion af ammoniak fra svinestalde (12 mio. kr.): Gyllekøling, div. Luftrensning, gylletragte m. punktudsugning
6. Reduktion af næringsstofforbrug i væksthuse (5 mio. kr.)
7. Reduktion af energiforbrug i fjerkræstalde (10 mio. kr.): Led-lys, opvarmning m. varmerør, luft-til-luft varmeveksler
8. NY Reduktion af energiforbrug i planteavl (25 mio. kr.): Lavtryksmarkvanding (pivot eller bomvanding), elektrisk læssemaskine/minilæsser samt traktor, gastæt silo til korn og kernemajs, silo med omrøring og tørring
9. NY Omlægning af burægproduktion (5 mio. kr.)

Går du med investeringstanker så ring gerne til os for at drøfte muligheder og krav.

Info og hjælp til ansøgning: Maria Eugster Klug tlf. 7660 2372 mek@sagro.dk eller Sabrina Svendsen tlf. 96296635

Indfasning af ny kvælstofregulering

Af planterådgiver Peter Siebert

Få lavet en foreløbig markplan, som kan give dig en rettesnor for mulighederne for 2027 markplanen. Særligt hvis du som udgangspunkt får en meget hård regulering.

Den nye kvælstofregulering er vedtaget

Den nye kvælstofregulering er nu politisk vedtaget. SGAV har opdateret deres prognose for kvælstofudledningen fra forskellige kystvandoplande, hvor nogle kystvandoplande ser ud til at få et større krav, mens andre får et mindre krav end først forventet.

Hen over vinteren og foråret har SEGES arbejdet på at udvikle og opdatere diverse værktøjer og programmer til at kunne håndtere den nye mere komplekse regulering. Værktøjerne og markprogrammet MarkOnline er efterhånden så gode, at vi kan forsøge at lave en foreløbig markplan for 2027. SEGES har i deres prognose værktøjer anvendt de data, der var til rådighed på det pågældende tidspunkt. SEGES har fra uge 28 skiftet over til samme prognose som SGAV. Differencen mellem SEGES' prognose og den prognose, som SGAV har udsendt, skyldes tilsyneladende i høj grad, at SGAV har anvendt data der endnu ikke er publiceret, og som SEGES dermed ikke har haft kendskab til før uge 28.

De endelige udledningskvoter kender vi ikke før til september, men vi kan allerede nu give et fingerpeg om, hvordan du når i mål, på din bedrift.

Generelt om den nye kvælstofregulering

Da den nye kvælstofregulering indregner mange faktorer, er der behov for, at planlægningen strækker sig lidt længere, end vi ellers er vant til, ligesom markplanen for 2027 også skal indeholde et foreløbigt bud på gødningsplan, da det også har betydning for den samlede udledning fra bedriften. Samlet set er der generelt mange faktorer, som skal indtastes, før værktøjerne kan regne rigtigt på tingene. Pas derfor på med at sætte "to streger under" den foreløbige markplan for 2027. Brug i stedet den foreløbige markplan til at få en idé om, hvorvidt du er lige ved at nå målet, eller om der er behov for mere vidtgående ændringer.

I nedenstående punktopstilling kan du se de mest væsentlige ting, der skal bruges for at kunne lave et foreløbigt bud på 2027 markplanen.

2027

- Afgrøder
- Efterafgrøder (med angivelse af sort/såsæd)
- Gødningsplan

2028

- Afgrøder